

Mátics Béla

„...a hang halhatatlan, s mikor már nem is hallja senki,
él és röpi tovább!”

(Babits Mihály: Rádió)

ADATOK A JÁSZBERÉNYI-JÁSZÁGÓI RÁDIÓÁLLOMÁS TÖRTÉNETÉHEZ

A műsortovábbítás, -szórás kialakulása, első eredményei:

-1893-ban Puskás Tivadar magyar mérnök feltalálja a telefon-hírmondót, mely vezetéken továbbította a műsort.

-1914. október 14-én szikratávíró adás indult.

-1919-ben rendszeres szikratávíró adás működött Budapest és Moszkva között.

-1920. november 2. A műsorszóró rádióadás születésnapja. Az amerikai Pittsburgh KDKA hívójelű amatőr adóállomás sugárzott műsort az adóállomás közvetlen közelében

A hazai műsorszórás fejlődésének néhány fontosabb állomása:

-1923-ban elkészült az első 250 W-os adó Magyarországon Marczal János segédtsízt énekelt (Szól a Rádió) (ezt dolgozta fel az LGT). A dalban megénekelt bútorszállítóból kialakított stúdió jelenleg is működő Puskás Tivadar Távközlési Technikum udvarán, Budapesten, a Gyáli úton található.

- távbeszélő és vezeték nélküli adások üzemeltetése, fejlesztése, telepítése

-1924. március 15-én az első igazi programsugárzásban gróf Apponyi Albert intézett beszédet a „mélyen tisztelt láthatatlan közönséghez”

-1928-ban kísérleti jelleggel megindul Észak-Dél-Amerikába a műsor sugárzása. A munkát kereső, üldözött, betelepített magyarok számára.

Ezzel a földrészek közötti kapcsolat műsorszórás tekintetében is megvalósult.

-1933. július. Megkezdődött a ma is meglévő 300 méteres szivar alakú torony építése. Építette az Állami Vas, Acél Gépgyárak. Az antennatorony jelenleg ipari műemlék

-1933. november 05. Befejeződött a antennatorony építése. A rácsos szerkezet 284 méter, a kitolható vascső 30 méter. Ezzel lehet beállítani az optimális sugárzási magasságot

- Ez a torony az Eiffel-toronyhoz karöltve Európa legmagasabb acélszerkezetű építménye.

Feltűnőek az elmúlt 40-50 évben épült monumentális tornyok, magas épületek tetejükben acél szerkezetek. Aki az M0 úton jár a Duna folyásával megegyező irányba, felfedezheti a Lakihegyi szivar alakú 300 méteres tornyot vagy a 32-es úton Pusztamonostor után Jászberény felé haladva a bal oldalon a 30 toronyból álló „erdőt”. Ugyanez látható az országban több helyen: Szolnokon, Besenyszög irányában, Nyíregyházán, Mosonmagyaróváron, Pécsen, Balatonszabadin is. Ha a hegyekben kirándulunk, akkor a legmagasabb hegytetőn, a Kékesen, illetve Budapest, Tokaj, Pécs, Kabhegy, Sopron közelében vannak nagy adóépületek, tornyok. Ezek a TV-URH műsorszórásra hivatottak. Legtöbbjük rendelkezik kilátóval, így a környező panorámákban is gyönyörködhetünk. Mint érezhetjük a rádió adótornyok sík vidékre épültek,

Meghívó az átadó ünnepségre

A két telephelyen lévő adóantennák fejlesztését folyamatosan végezték a posta szakemberei, mivel egyezmény hiányában mindenki az adók teljesítményének növelésével és az antennák korszerűsítésével tudta biztosítani a zavartalan vétel, az ellátás minőségének javítását. A két meglévő telephelyet tovább bővíteni nem lehetett. 1962-ben döntés született, új rövidhullámú RH telephely létesítésre.

Jászberényi-Jászágói Rádióállomás megszületése, feladatai:

Az MSZMP Központi Bizottságának elhatározása után 1963–65 között megkezdődött az érdemi munka végzése. E munkákban részt vettek:

- Posta tervezőiroda /POTI/
- Posta kísérleti intézet
- Posta Rádió TV Műszaki Igazgatóság

A POTI által részletes és különböző vizsgálatok eredménye alapján Jászágó térsége bizonyult a legalkalmasabbnak, hogy az új rövidhullámú adóállomás erre a területre épüljön. Figyelembe vett alábbi szempontok alapján került erre a területre a választás:

- sugárzási
- geológiai
- erőáramú csatlakozás megvalósítása

mert a középhullámú KH, rövidhullámú RH sugárzást innen lehet hatékonyan biztosítani, míg a magas hegyekben lévő adókból a TV, URH műsorok sugárzását. Akik lakóhelyükről látják ezeket a tornyokat, illetve a vevőantennájuk látja, annak biztosan jó a vétel, ha egyéb zavaró körülmény /helyi/ nem befolyásolja.

Nagy jelentősége volt a rövidhullámú sugárzásnak:

- a nemzetközi kapcsolatokban
- a világ népei közötti direkt univerzális személyes kapcsolatok megvalósítására
- az adott ország kulturális, sport, technikai vonatkozásában
- az elmenekült, elszármazott magyarok hiteles tájékoztatásában
- 1932-ben Székesfehérvár Sóstón üzembe helyezték a Telefunken gyártmányú 20 kW-os rövidhullámú adót. Az adó távírsugárzás mellett műsorsugárzásra is alkalmas volt.
- 1949. június 01-én 2 db 0,4 kW rövidhullámú adóval indul meg a műsorsugárzás Diósdon
- később 2 db 100 kW-os adó és hozzátartozó antenna rendszer kerül telepítésre

- moduláció biztosítása, /stúdió kapcsolat/ kiépítésének lehetősége
- az adóállomás megközelíthetősége
- Jászberény város segítőkész hozzáállása

1965-ben döntés született arról, hogy az alábbi területekre kell műsort sugározni az adóállomásnak:

- Észak-Amerika, Kanada
- Dél-Amerika
- Észak-Afrika, Arábia
- Közel-Kelet
- Nyugat-Dél-Észak-Európa

A Rádióállomás műszaki adatai és kivitelezése:

Ennek ismeretében elkészül az adóállomás rendszertechnikai terve, antennák, adóberendezések stb. A cél az volt, hogy lehetőleg a hazai vállalatok valósítsák meg ezt a jelentős beruházást. A piackutatás megindult.

Az épületek kivitelezését a 31-es Állami Építőipari Vállalat kapta meg.

Az adóberendezések kivitelezést az Elektro Mechanikai Vállalat végezte. Referencia munkája a Lakihegyi Rádió állomáson működő kétszer tizenöt kW-os adó volt. Az antenna tartó 30 db torony szerelését a Ganz Mávag végezte.

Az ismert cégek referencia munkái alapján az adó állomás megvalósítását az Országos Tervhivatal /OT/ jóváhagyta, így 1969-ben elkezdődtek a helyszínen a munkálatok.

4,5 km bekötőút épült először Pusztamonostor és az új telephely között. /16 millió Ft/ Felvonulási épületek épültek a kivitelező cégek és a munkát vezető szakemberek részére.

1970-ben készültek /általában 100-140 fő dolgozott/.

Az építési és szakipari munkák 1972-ben elkészültek, 4 db épület olajtárolók, vízmű stb.

Ugyanebben az évben kezdődött meg a vasszerkezetű antennatartó tornyok helyszíni szerelése is. A 30 db vasszerkezetű torony „Y” irányba helyezkedett el. A magasságuk 25 és 156 méter között volt.

Az egyes antennatornyok hossza:

- Déli ág 1800 m
- Északi ág 1350 m
- Keleti ág 700 m

Az adóállomás elkerített területe 196 hold. A kerítés hossza 7 km. Az „Y” középpontja volt a 4 db épület, a bejáratától nézve a következők:

- a legkisebb épület a Polgári Fegyveres Őrség tartózkodási helyét és 2 db két szobás összkomfortos szolgálati lakást foglalt magába.

- a második 2 szintes épület

emeleten: irodák, szociális helyiségek

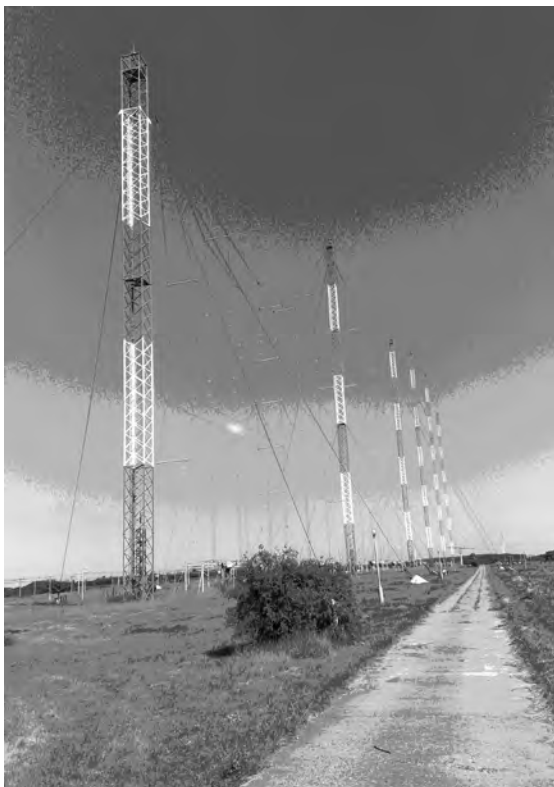
földszinten: gépkocsi tároló /garázs/

műhelyek: gépész, antennás

- a legnagyobb illetve legmagasabb épület

földszint:

erősáramú csatlakozók adóberendezések

Antenna tartó tornyok

1969-ben pályázatot írt ki állomásvezetői és üzemmérnöki munkakör betöltésére a már működő Rádió, TV állomáson dolgozók között.

Én az állomásvezetői beosztást elnyertem, így családommal együtt 1971-ben Jászberénybe költöztünk. Ezt megelőzően heti egy-két napot töltöttem az épülő telephelyen. 1960-tól a fenti időpontig a Lakihegyi Rádióállomáson dolgoztam. Főbb munkáim: új 2x150 kW középhullámú adó telepítése, 314 méteres torony talpponti szigetelő cseréjének lebonyolítása a munkát végző kivitelezőkkel, EMW és Ganz Mávag.

Az üzemmérnöki beosztást Halász Sándor nyerte el, aki ezt megelőzően a Szolnoki Rádióállomáson dolgozott. Ő már 1970-től az épülő Rádióállomáson volt előzőekben említett barokk-épület egyikében lakott. Minden munkát a helyszínen ellenőrzött, a felmerült problémákat továbbította a tervezők felé.

A tervezett teljes kiszolgáló létszám az adóállomáson:

állomásvezető, üzemmérnök, üzemtechnológus, adókezelő személyzet 18 fő, gépész 6 fő, antenna karbantartó 6 fő, egyéb kisegítő személyzet 7 fő, portás, adminisztrátor stb.

A rádióállomás teljes létszáma 85 fő volt. Ebből a polgári fegyveres őrseg 42 fő. Az adókezelők és az őrseg tagjai a parancsnok kivételével 24-48 órás szolgálatban dolgoztak. A 24 óra munka után 2 nap pihenő járt a dolgozóknak.

pince: technikai kiszolgáló kábelek, adó hűtés stb.

e-mellett:

antennakombinátor és szimmetrizáló egységek

- a negyedik épületben került elhelyezésre: 2 db 540 kVA-es és 1 db 270 kVA-es Ganz Mávag gyártmányú dízel szükségáramfejlesztő,

áramkimaradás esetén ezek biztosították az adóberendezések üzemeltetését

1973 végén befejeződött az első számú adó szerelése és 13 db antennával együtt bemérése

1974 szeptemberében a második adó és antennarendszer is bevizsgálásra került

1974. november 4-én megtörtént az ünnepélyes üzembe helyezés is

Tehát elkészült a technikai rész, már csak üzemeltetni kellett.

A teljes beruházás 550 millió Ft, ebből a híradástechnikai berendezéseké 300 millió Ft.

Hogyan sikerült biztosítani az üzemi és kiegészítő személyzetet?

A Posta Rádió TV Műszaki Igazgatóság

A személyzet a meghirdetett állásokra jelentkezők közül került kiválasztásra személyes elbeszélgetések alapján.

A műszaki személyzet legnagyobb része a Posta Rádió TV Műszaki Igazgatóság dolgozóiból került ki. Szombathely, Cegléd, Szolnok, Lakihegy, Budapest és környékéről. Jelentkeztek Miskolcra, Jászberényből és Hatvanból is. A beruházás megindulásával egy időben szoros kapcsolat alakult ki a jászberényi tanácsi- és pártvezetőkkel, a működő iparvállalatokkal, Lehel Hűtőgépgyárral, Aprítógépgyárral, munkásörsgel, honvédséggel, rendőrséggel és az iskolákkal. Összesen 19 lakást béreltünk, ahová a műszaki személyzet családotól költözött. Két lakás a Szövetkezet úton került átadásra 1972-ben, 1973-ban 17 lakás a Varjas Sándor, ma Fürdő utcában. Két lakás a Rádióállomás területén épült. Akkoriban ez igen jelentős volt a nagy lakáshiány miatt. E nélkül nem tudtuk volna ellátni a feladatainkat. Ezt érezték dolgozóink is, és mindenben segítettek munkánkat, igyekeztünk egyre jobban beilleszkedni a város és a falvak életébe. A Polgári Fegyveres Örség dolgozói a környező településekről kerültek felvételre. A város vezetésével karöltve megoldottuk a család elhelyezését is, így biztosítottuk a sikeres munkavégzés lehetőségét. 1973 szeptemberében átadtuk a Homoki Iskola villamosított tantermeit. 160 ezer Ft-ot és 500 óra társadalmi munkát fordítottunk a kivitelezésre. / Szolnok Megyei Néplap 1973. szept. 4./

A lakások átadása és a beköltözések után megkezdődött a műszaki berendezések megismeretése, üzemeltetési feladatok elsajátítása. A kivitelező cég EMV szakemberei igen jelentős segítséget nyújtottak Kopócsi Mihály konstruktőr és Tófalvi Gyula műszaki vezető irányításával. A belső munkálatokkal együtt a Rádióállomás külső területeit is csinosították. A Jászberényben működött Mezőgazdasági Iskola nyújtott igen sok segítséget. Szakemberei megtervezték az épületek környezetének kialakítását. Segítették a növények beszerzését, telepítését. Mivel dolgozóink nagy része 24-48 órás szolgálatot látott el gondoskodtunk a szabadidő hasznos eltöltéséről. A szellemi és fizikai feltöltődésről. A Posta Rádió TV Műszaki Igazgatóság üzemében rendszeres sportélet volt. Évente az ország más-más üzemében sportnapokat tartottak itt a résztvevők atlétikában, labdarúgásban mérhették össze tudásukat. A városi füves pályán 1973-ban több mint 100 versenyzőt fogadtunk. Iskolai kollégiumban voltak elszállásolva, sok segítséget kaptunk a városi sportszervezőitől /bírók/. Az Igazgatóság üzemai között verseny volt a műsorsugárzás minősége, üzemzavarok alakulása, dolgozók műszaki felkészültsége kategóriában. Több alkalommal elnyertük az „Élüzem” címet, az erkölcsi sikeren túl anyagi megbecsülést is jelentett. Rendszeres oktatáson, továbbképzésen vettünk részt. Saját hatáskörben, ill. az Igazgatóság szakembereinek részvételével. /Dósa György, Neuberger Béla/ A adóállomás telepítése, majd üzemeltetés, különféle problémákat okozott. Jászberényben és a környéken lakók felvetették, hogy a sugárzás káros az egészségre. Meggyőzően elmagyaráztuk, hogy semmilyen alapja nincs az aggodalomnak. Az eltelt idő minket igazolt: a környéken soha nem fordult elő sugárfertőzés!

Ismertettük a feladatainkat az előzőekben leírt időszak alatt szerzett tapasztalatunkat és ezeken az előadásokon részt vettek 3-4 évtizede a szakmában dolgozók is.

Mindenkit szívesen láttunk a Rádióállomáson, hogy ki-ki saját szemével győződhessen meg arról, hogy az nem „katonai” létesítmény, hanem a hallgatóság kiszolgálását végzi. Szakembereink részletes tájékoztatást adtak bármely felmerült kérdésre, és megmutattak mindent, ami a bekerített területen belül megtalálható volt.

Ugyanúgy elfogadtuk a Városi Intézmények segítségét. Önálló üzemi könyvtár létrehozását segítette a városi könyvtár.

Dolgozóinkat bevonták a lakóterületükön folyó különböző munkákba, rendezvények lebonyolításába stb.

Azt hiszem, kijelenthetjük, hogy kölcsönös nyitottság jellemezte mind az ide érkezőket, mind a fogadókat. Ez tette lehetővé, hogy sikeresen végezzük a munkánkat, és közvetve dicsőséget szerezzünk a városnak és a településeknek.

Az idő nem áll meg. A technika rohamosan fejlődött a XIX. század végén, ami kihatott a műsorszórásra is. Korszerű műsorszóró műholdak kerültek üzembeállításra. Fejlődött az internet, mobil szolgáltatás egyéb. Nagyobb beruházást, de kisebb helyet igénylő megoldások születtek és egy-egy műholdról akár a fél világot el lehetett látni műsorral, telefonnal, röviden információval, hang, kép, írott szöveggel.

A jászberényi Rádióállomás üzembe helyezése 1974. november 04-én volt. Az avatóünnepségen részt vettek a Posta Vezérigazgatóság vezetői, szakemberi, köztük Palotás Magda is, aki a jászsból származott.

A Rádióállomás megszűnése

2004. november 3-án megemlékeztünk a működésének 30 éves történetéről. Végző soron a résztvevők egyetértettek abban, hogy 1965-ben meghatározott feladatokat maradéktalanul elvégezték az állomás dolgozói. Igen sok köszönőlevél érkezett a célterületek hallgatóitól a Magyar Rádió külföldi adások szerkesztőihez. További sikert kívántak a működésünkhöz.

De már itt, 2004-ben látható volt, hogy a fejlődés iránya megváltozott. Megszűnt a Székesfehérvári Rádióállomás, ma a helyén lakópark van. Bezárt a diósdói Rádióállomás, ahol múzeum létesült, bárki megtekintheti.

És a jászberényi Rádióállomás is a bezárás sorsára jutott. További üzemeltetésre nem volt hatékony a fejlesztése ráfizetéses lett volna. Így döntés született a műsorsugárzás beszüntetésére, a terület újrahasznosítására. Jelenleg ezek a munkák folynak majd, ha megfelelő vállalkozót sikerül találni. A 2009. március 28-án megjelent Néplap cikkében már minden igaz: a „magyarságot látta el hazai szóval,” Jászberény a világ közepe volt.

Felhasznált irodalom:

Sugár Gusztáv: Megszólal a Rádió, Néprádiótól a műholdas televízióig

Dósa György: A magyar rövidhullámú műsorszórás fejlődése /Híradástechnika XXVII. Évf. I. sz./